

TÜRKİYE FAIR PLAY ÖDÜLLERİNİN FORMAL VE İNFORMAL FAIR PLAY DAVRANIŞLARI ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

Bekir ÇAR^{1*}, Gülfem SEZEN BALÇIKANLI²

¹Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, BALIKESİR

²Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, ANKARA

Öz: Fair play; sporda yardımlaşma, fırsat eşitliğini sağlama, saygı, dürüstlük gibi davranışlarda kendini göstermektedir. Sporda amaç oyunu kurallarına göre oynamaktır ve esas olan oyunun hem yazılı hem de yazılı olmayan kurallarına bağlı kalmaktır. Buradan karşımıza fair play'in formal ve informal yönü çıkmaktadır. Formal fair play, oyunun kendine ait yazılı kurallarına uygun davranışı esas alırken; informal fair play de oyunun yazılı olmayan kurallarına yani gelenekler, görenekler, toplumsal normlara uygun davranışları esas alır. Günümüz spor anlayışında formal fair play'e uygun davranışların git gide azaldığı gözlemlenirken; informal fair play anlayışının ise neredeyse hiç yok denecek kadar seyrek olması bunun yerine ise spor ortamında istenmeyen davranışların artması ne yazık ki toplumsal anlamda da sorun yaratmaktadır. Çalışmanın amacı, formal ve informal fair play'e yönelik davranışların incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda; ülkemizde spor ortamında karşılaşılan formal ve informal fair play davranışlarını değerlendirme ve ödüllendirilmeden sorumlu tek resmi organizasyon olan Türkiye Fair Play Konseyi'nin ödüle değer bulduğu davranışları geçmişten günümüze incelenmiş; branşlarda ve formal-informal davranışlarda ağırlığın hangi yönde olduğu belirlenmiş ayrıca bu kapsamda davranışlar kategorilere ayrılarak yoğunluğun hangi kategoride olduğu değerlendirilmiştir. Türkiye'de fair play ödülleri 1981 yılından itibaren Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) çatısı altında yer alan Türkiye Fair Play Konseyi tarafından verilmektedir. Bu çalışmada TMOK tarafından "sportif davranış" dalında 1982–2019 yılları arasında verilen 159 ödülün 36 tanesinin (%24) formal fair play davranışlarına uygun, 123 ödülün ise (%76) informal fair play davranışına uygun olarak verildiği tespit edilerek bu davranışlar rakibe saygı, kurallara uyma, hakeme yardım, model olma, sorumluluk ve yardımlaşma-dayanışma gibi kategorilerde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye fair play konseyi, fair play, formal fair play, informal fair play

ANALYSIS OF TURKISH FAIR PLAY AWARDS IN TERMS OF FORMAL AND INFORMAL BEHAVIORS

Abstract: Fair play manifests itself in behaviors such as cooperation in sports, providing equal opportunities, respect, and honesty. The aim in sports is to play the game according to the rules and the main thing is to adhere to both the written and unwritten rules of the game. At this point, the formal and informal aspects of fair play come into the fore. While formal fair play is based on behaviors in accordance with the written rules of the game, informal fair play relates to behaviors in line with the unwritten rules of the game, that is, traditions, customs, and social norms. While it is observed that behaviors suitable for formal fair play are gradually decreasing in today's sports, the understanding of informal fair play is almost nonexistent. Increasing undesirable behaviors in the sports environment, unfortunately, creates problems in the social sense. The aim of the study is to examine formal and informal fair play behaviors. In line with this purpose, the behaviors the Fair Play Commission, the sole organization responsible for assessing and awarding the formal and informal behaviors in Turkey, have found worthy of reward from past to present were examined. Additionally, it was determined in which direction the predominance was in branches and formal-informal behaviors, and in this context, behaviors were divided into categories and the category in which the density was evaluated. Fair play awards in Turkey have been given by the Fair Play Commission, incorporated in the Turkish Olympic Committee since 1981. In this study, it was determined that 36 (24%) of the 159 awards given in the branch of "sportive behavior" between 1982 and 2019 were given in accordance with formal fair play behaviors and 123 awards (76%) were given in accordance with informal fair play behavior, and these behaviors were examined from categories such as respect for the opponent, obeying the rules, helping the referee, being a model, responsibility and helping each other.

Key Words: Turkish fair play council, fair play, formal fair play, informal fair play

GİRİŞ

Sporda fair play kavramı günümüzde üzerinde durulması gereken ve yenilenen dünyamızın hem spora hem de günlük hayatına ışık tutan hakkaniyetli ya da dürüst davranışlar sergilemeyi hedef alan evrensel bir kavramdır. Fair play, sporcuların yarışmalarda, güçleşen şartlar altında bile kurallara sabırla, tutarlı ve bilinçli olarak uymaları, fırsat eşitliğini bozmamak amacıyla haksız avantajları kabullenmemeleri, rakibin haksız dezavantajlarından yararlanmamaları, rakibin düşman değil, aksine oyunun gerçekleşmesini sağlayan, kendisi ile eşdeğer haklara sahip partner olarak görmeleri ve değer vermeleri anlayışı ile açıklanır (Loland, 2002; Yıldırım, 2004). Fair Play davranış biçimleri ilk defa Hans Lenk tarafından 'formal ve informal' fair play anlayışı olarak iki grup altında toplanmıştır. Bu bağlamda, formal fair play, oyunun yazılı kurallarını kabullenme ve onlara kesinlikle uyma ile sınırlıdır. İnfomal fair play ise yaptırımlarla zorunlu tutulmayan bunun da ötesinde şövalye ruhuyla, rakibe ve hakeme saygıyı esas alan bir tutumu ifade etmektedir (Lenk, 1964, Aktaran Yıldırım, 2004). İnfomal fair play, yaptırımlarla zorunlu tutulmayan, aksine sporda kuralların talep ettiğinin ötesinde, sporunun rakibi ile eşit şartlarda yarışma arzusunu, rakibin maruz kalacağı haksız durumları gidermek için gösterilen çabayı, kendi yarar ve yargısına uygun olmasa bile hakem kararlarına saygı göstermeyi, aleyhine de olsa hakemlerin doğru karar almasına yardımcı olmayı, kazanma ve kaybetmede ölçülü davranmayı esas almaktadır (Ateşoğlu, 1974). Günümüzde sporun kazanma baskısının ön plana çıkması, ahlaki değerlerin yerini maddi değerler gibi başka nedenlerin alması, sporcuları ve sporla ilgilenen herkesi yanlış tutum ve davranışlara yönlendirmeye başlamıştır. Özellikle spordan ticari ve siyasi beklentilerin artarak devam etmesi, ahlaki beklentileri ikinci plana itmiştir. Bu da sporun gerçek felsefesinin dışına çıkmasına sebep olmaktadır (Sezen ve Yıldırım, 2007). Bu zor şartlar altında fair playe uygun davranışlar sergilemek günümüz sporunda daha anlamlı hale gelmektedir. Ülkemizde de fair playe yönelik bu davranışları değerlendiren ve ödüllendiren organizasyonel yapı olarak karşımıza Fair Play Konseyi çıkmaktadır.

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) 1981 yılında ilk defa bir fair play komisyonu oluşturmuştur. 1982 yılından itibaren de fair play ödülüne layık görülen sporcular araştırılarak Türkiye Fair Play Ödül Törenleri düzenlenmektedir. İlk ödül, Varol Hepağuşlar isimli genç bir yelkenciye verilmiştir. 15 yaşında duyma ve konuşma engelli olan yelkenci Balkan Şampiyonasında yanlış yola sapan Yunanlı rakibini ikaz edip doğru yolu göstererek bu ödüle hak kazanmıştır. TMOK Fair Play Komisyonu 1983'ten başlayarak Türkiye'de Fair Play ödülü kazanan sporcuları Uluslararası Fair Play Komitesi'ne bildirmeye başlamıştır. (TMOK, 1997). Fair Play çalışmalarını yürüten bu komisyon 1983 yılında büyük bir başarıya imza atmıştır. Konya Derbentspor'un kalecisi İsmet Karababa takımının küme düşme pahasına hakemin tereddütte kaldığı golü doğrularak Türkiye Fair Play Ödülü'ne değer görülmüştür ve Dünya Fair Play Komisyonu, İsmet Karababa'yı Fair Play' in en büyük ödülüyle (Baron Pierre de Coubertin) onurlandırmış ve 1983 yılı fair play açısından ilk büyük başarı yılı olmuştur. 1991 yılı Kasım ayında Prag'da yapılan fair play toplantısına Türkiye'den TMOK tarafından seçilen Erdoğan Arıpınar ve Türkay Peker gönderilmiştir. Erdoğan Arıpınar ve Türkay Peker Türkiye'ye döndükten sonra bir statü hazırlamışlardır. Hazırlanan bu statü 20 Temmuz 1993 tarihinde Olimpiyat Komitesi tarafından onaylanarak TMOK Fair Play Konseyi kurulmuştur (Erdem, 1995). Konseyin amblemi, "Sana kırmızı kart göstermiyorum; kalbimi veriyorum" anlamını taşıyan, üzeri ay-yıldızlı olan kart gösteren bir eldir. Avrupa Fair Play Birliği' nin (EFPM)' nin Portekiz'de yaptığı üçüncü genel kurul toplantısı da ise, Türkiye'de basılan ve Arıpınar'ın genel yayın müdürlüğünü yaptığı "Play Fair" gazetesinin çalışmaları tanıtılmıştır (Goncalves, 1997). Konsey, 1994'ten itibaren fair play ödüllerini, 'davranış', 'kariyer' ve 'tanıtım' dalları olarak üç başlık altında vermeye başlamıştır. Her

dalda ödüller, Büyük Ödül (Fair play heykeli ve diploma), Şeref Diploması (Fair play gümüş plaketi ve diploma) ve Kutlama Ödülü (Fair play bronz plaketi ve diploma) olarak belirlenmiştir. 1995 yılında TMOK tarafından ilköğretim okullarından üniversiteye kadar geniş bir kesimi kapsayan Fair Play Karikatür Yarışması düzenlenmeye başlamıştır. Konsey, çalışmalarını ve değerlendirmelerini sürdürürken, 1999 yılında Türkiye Fair Play Ödülleri'ne yeni bir boyut kazandırılmıştır. Fair Play ödülleri yalnız sporla sınırlı kalmayacağı düşüncesinden hareketle, ilk defa konseyin daha sonra da TMOK yönetim kurulunun onayı ile 1999 yılından itibaren fair play ödülleri "Toplumsal Fair Play Ödülleri" ve "Sportif Fair Play Ödülleri" olmak üzere iki kategoride toplamıştır (TMOK, 2002). 1999 yılında Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi yönetim kurulu, fair play konseyi başkanı Erdoğan Arıpınar'ın önerisiyle Paris'te yapılan beşinci genel kurul toplantısında fair play karikatür yarışmasında dereceye giren resimlerden oluşan bir sergi düzenlenmiş, aynı toplantıda Taner Senseven "Türkiye'de Fair Play" başlıklı bir konuşma sunmuştur (Erdem, 1999). EFPM ilk ödülünü, Türkiye-Hırvatistan maçındaki fair playe uygun davranışından dolayı Beşiktaşlı futbolcu Alpay Özalan'a vermiştir. Amsterdam Avrupa Olimpiyat Komiteleri Birliği ile EFPM'nin birlikte organize ettikleri 2000 yılı fair play ödülüne de fair playin anlatılmasında, gelişmesinde ve ülke çapında duyurulmasında başarılı hizmetler üreten TMOK layık görülmüştür (Erdem, 2000). EFPM'nin Madeira'da yaptığı toplantıda 2001 ödülleri tespit eden büyük jürinin kararına göre bu ödüle TMOK başkanı ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi üyesi Sinan Erdem değer görülmüştür. 2002 yılında EFPM'nin programına aldığı fair play toplantılarının ilki Türkiye'de gerçekleşmiştir. Bu toplantıya Türkiye, Bulgaristan, Yunanistan, Makedonya ve Arnavutluk temsilciler katılmıştır. Toplantı 25 Mayıs 2002'de Trakya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda yapılmıştır (Erdem, 2002). 2014 yılından itibaren Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Fair Play Konseyi, fair play kavramı ve ruhunun ülke genelinde yaygınlaştırılması amaçlı faaliyetleri kapsamında Fair Play Üniversiteler Kervanı projesini yürütmektedir. Proje kapsamında fair play kavramının geleceğin spor insanlarına benimsetilmesi ve onların vasıtasıyla ülke sporuna katkıda bulunulması hedeflenmektedir. Erdoğan Arıpınar başkanlığında çalışmalarını yürüten Fair Play Kervanı, 2016 yılında "dünyada bir örneği daha olmayan çalışma" olarak Dünya Fair Play Konseyi tarafından şeref diploması ile ödüllendirilmiştir. TMOK Dünya Fair Play Karikatür Yarışması, 2017 yılında Dünya Fair Play Konseyi tarafından tanıtım dalında Baron Pierre de Coubertin Ödülüne layık görülmüştür (Yıldıran ve Sezen-Balçıkınlı, 2020).

Profesyonel sporda fair playe uygun davranışları sergilemenin birtakım zorlukları vardır. Bu güçlükler, başarının bizzat bireye, takımına, kulübüne ve ülkesine sağlayabileceği çıkarlar göz önüne alındığında ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla fair play ödülleri sporcunun göze aldığı riske göre verilmektedir. Karşılaşmanın önemi, alınacak ödül ne kadar değerli ve kamuoyunun beklenti baskısı ne kadar fazla ise informal fair play davranışı o kadar anlamlı ve kıymetlidir. Ancak bunun yanında fair play ödülüne layık olan davranışın sporcunun yerleşik bir tutumundan kaynaklanıp kaynaklanmadığı da bir o kadar önemlidir. Çünkü "ahlaki bir davranış sonucu ödül alan birey, tüm yaşamı boyunca, her alanda fair playe uygun davranmak zorundadır. Fair play ödülü bir eğilime verildiğinden, ödülün hem sportif hem de toplumsal yaşamda kesinlikle bir "mılat" oluşturması gerektiği anlamına gelmektedir. Bir davranışın ödüllendirilmesi, örnek davranışın topluma yansıtılması ve model oluşturması bakımından "eğitsel" bir anlam taşımaktadır (Yıldıran ve Sezen-Balçıkınlı, 2020).

Bu bağlamda çalışmanın amacı hem pozitif rol model olma hem de eğitsel bir anlam taşımasının öneminden hareketle Türkiye Fair Play Konseyi tarafından ödüllendirilen formal ve informal fair playe yönelik davranışların incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda ise; ülkemizde spor ortamında karşılaşılan formal ve informal fair play davranışları incelenmiş;

branşlarda ve formal-informal davranışlarda ağırlığın hangi yönde olduğu belirlenmiş ayrıca bu kapsamda davranışlar araştırmacılar tarafından; rakibe saygı, kurallara uyma, hakeme yardım, model olma, sorumluluk ve yardımlaşma-dayanışma olmak üzere farklı kategorilerde değerlendirilmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2017). Bu araştırmada da fair play ödülleri formal ve informal davranışlar açısından incelendiği için bu modelden yararlanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak doküman incelemesi yapılmıştır. İncelenen dokümanlar TMOK resmi yayın organı olan Olimpiyat Dünyası Dergisi ile Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi resmi internet sayfasından toplanmıştır (TMOK, 2021).

Verilerin Analizi

Verilerin analizi için ödüllerin verildiği tarih, ödüllerin hangi branşta verildiği, ödüllerin sportif davranış dalında hangi kategoride ve türde verildiği belirlenmiştir. Davranışlar fair playin iki yönünü betimleyen formal (F) ve informal fair play (İF) davranışları olarak ayrılmıştır. Yine araştırmacılar tarafından bu davranışlar; rakibe saygı (RS), kurallara uyma (KU), hakeme yardım (HY), model olma (MO), sorumluluk (S) ve yardımlaşma-dayanışma (YD) olmak üzere 6 kategoride değerlendirilmiştir. 1994'ten itibaren komisyon tarafından fair play ödülleri, 'davranış', 'kariyer' ve 'tanıtım' dallarında ayrı ayrı verilmeye başlanmıştır. Her dalda ödüller, Büyük Ödül (Fair play heykeli ve diploma), Şeref Diploması (Fair play gümüş plaketi ve diploma) ve Kutlama Ödülü (Fair play bronz plaketi ve diploma) olarak detaylandırılmaktadır. 1999 yılından sonra ise "sportif fair play ödülleri" ve "toplumsal fair play ödülleri" olarak 2 (iki) gruba ayrılmıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan gruplar, bu değişimler göz önünde bulundurularak yapılmıştır. 1994'ten önce alınan ödüller büyük ödül kategorisine dahil edilirken 1999 yılından önce alınan ödüllerde yer alan davranışlar eğer bir spor branşına ait değilse "diğer" kategorisine eklenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde; Türkiye Fair Play Konseyi tarafından 1982 -2019 yılları arasında verilen fair play ödülleri incelenerek; ödüle değer bulunan davranışlar, davranışların sınıflandırılması, yüzdeleri ve branşlar üzerinden yüzdellik dağılımları verilmiştir.

1982

Büyük Ödül: Varol Tamer Hepağuşlar (yelkenci) yanlış yola sapan Yunanlı rakibini ikaz ederek, ona doğru yolu göstermesi nedeniyle (İF-YD) ödüle layık görülmüştür.

1983

Büyük Ödül: İsmet Karababa (futbol), takımının maçı kaybetmesini göze alarak gol kararında tereddüde düşen hakeme topun kale çizgisini geçtiğini söylemesi (İF-HY); Ömer Ali Erikçi (bisiklet sporcusu) bisiklet turunda kendisi hastalanınca, bisikletini vitesi arızalanan Yunan rakibine vermesi nedeniyle (İF-YD) ödüle layık görülmüşlerdir.

1988

Büyük Ödül: İsmet Karababa'nın antrenörlüğünü yaptığı Konyaspor Genç Futbol Takımı hiçbir maçta kırmızı kart görmemesi nedeniyle (**F-KU**) ödüle layık görülmüştür.

1990

Büyük Ödül: Alp Kızılsu (atıcılık), Balkan Atıcılık Şampiyonasında başarısız bir atışı hakemin kabul etmesine karşın, kendisi kabul etmeyerek hakemleri yanılığdan kurtarması nedeniyle (**İF-HY**); Ekrem Çevik (yüzme), yarışmada aslında kendisinin değil rakibinin birinci olduğunu söyleyerek itiraz etmesi nedeniyle (**İF-HY**) ödüle layık görülmüşlerdir.

1992

Büyük Ödül: Nur Gencer (basketbol), Türkiye-Çekoslovakya Avrupa genç takımı eleme müsabakasında Türkiye lehine yanlış yazılan 3 sayıyı sildirmesiyle (**İF-HY**); Necati Erdoğan (futbol) müsabakada hakeme yardımcı olup, topun çizgiyi geçtiğini söylemesi nedeniyle (**İF-HY**); Kemal Baytok (atletizm) kros milli takımına seçildiği halde Zeki Öztürk'e "Sen benden iyisin" diyerek yerini bırakması nedeniyle (**İF-RS**) fair play ödülüne layık görülmüşlerdir.

1993

Büyük Ödül: Nail Atlı (futbol) maçın 75. dakikasında kaleci ile karşı karşıya kalmış çektiği şutu kurtaran kaleci kolunun üzerine düşerek sakatlanmıştır. Top tekrar Nail Atlı'nın önüne gelmiş takımı 3-2 yenik olmasına rağmen futbolcu topu taca atması nedeniyle (**İF-YD**) büyük ödül almaya hak kazanmıştır. Efes Pilsen basketbol takımı final maçında taşkınlık yapan Yunan takımına ve seyircisine karşılık vermeyen, centilmence davranışları ile olayın büyümesini engellemiş olması nedeniyle (**F-MO**) ödül almıştır. Dr. Tarık Özergin TMOK komisyonunun kurulmasına büyük hizmetler etmesiyle, yönetici ve futbol hakemliği yapması nedeniyle (**F-MO**) ödüle layık görülmüşlerdir.

1994

Büyük Ödül: Ionnis Melissanidis (cimnastik), kazada hayatını kaybettiği için Avrupa Şampiyonasına katılamayan şampiyon cimnastikçimiz Murat Canbaş'a "Bu onun hakkıydı" diyerek Avrupa Şampiyonluk madalyasını vermesi nedeniyle (**İF-RS**) büyük ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması: Ercan Kol (futbol), maçın hakemini hayatını tehlikeye atarak saldırıdan kurtarması nedeniyle (**İF-HY**); Hatay Spor Futbol Kulübü sezon boyunca hiçbir olaya karışmamış olması ve lig boyunca kırmızı kart görmemesi nedeniyle (**F-KU**) şeref diplomasına layık görülmüştür.

Kutlama Mektubu: Hamza Hamzaoğlu (**F-KU**), Veysel Serttürk (**F-KU**), Burhan Zorba (**F-KU**) ve Adnan Söyler (**F-KU**) lig boyunca sarı ve kırmızı kart görmemeleri nedeniyle ödüle layık görülmüşlerdir.

1995

Büyük Ödül: Oğuz Çetin (futbol), futbol hayatı boyunca hem milli takımlarda hem kendi takımında ve aile yaşamında örnek davranışlar sergilemesi nedeniyle (**F-MO**); Kemal Yüce (kürek antrenörü) yürüme ve konuşma engelli 2 genci büyük özveri ile yetiştirerek, kürek sporuna kazandırması nedeniyle (**İF-MO**) büyük ödüle layık görülmüşlerdir.

Kutlama Mektubu: Dursun Albayrak (futbol), 27 lig maçında hiçbir kart cezası almaması nedeniyle (**F-KU**); Hamide Bıçkın (taekwondo) yendiği Koreli rakibi ağlamaya başlayınca,

onu kucağına alarak köşesine götürerek büyük bir centilmenlik örneği göstermesi nedeniyle (**İF-S**); Hüseyin Çoruh (futbol), 22 Nisan 1995 günü Tirebolu’da oynanan Tirebolu Altınsu İdamanyurdu-Örnekspor maçında kırmızı kartları peşpeşe gören Altınsu İdamanyurdu takım halinde hakeme saldırması ile Hüseyin Çoruh’un tek başına hakemin üzerine kapanması, onu saldırıdan korumaya ve arkadaşlarını engellemeye çalışması nedeniyle (**İF-YD**); Hüseyin Nalcı (futbol) 26 lig maçında hiçbir kart cezası almaması nedeniyle (**F-KU**); Engin Özdemir (futbol), 34 lig maçında hiçbir kart cezası almaması nedeniyle (**F-KU**); Samiye Özdemir (futbol), savunma oyuncusu olarak 13 maçta kart cezası görmemesi nedeniyle (**F-KU**); Kadın Hentbol Milli Takımı Türkiye-Yunanistan maçında bir müsabaka öncesi maçta hayatını kaybeden Yunanlı sporcu için seyircilerin önüne bir buket çiçek bırakarak saygı durumunda bulunması nedeniyle (**İF-MO**); Tülay Yalçınkaya (futbol), savunma oyuncusu olarak 13 maçta hiçbir kart cezası görmemesi nedeniyle (**F-KU**) ödüle layık görülmüşlerdir.

1996

Büyük Ödül: Doğan Kırbaç (kayak), siste kaybolan engelli Alman harp kahramanını kurtarması nedeniyle (**İF-YD**), Aykut Kocaman (futbol), rakibi Trabzonspor’a attığı ve şampiyonluğu getiren golden sonra fair play ruhunu taşıyan bir konuşma yapması nedeniyle (**İF-MO**); Kocaeli Saraybahçe Spor Kulübü (futbol), küme düşmesi gerekirken kümede bırakılmalarına itiraz etmeleri nedeniyle (**İF-KU**) ödüle layık görülmüşlerdir

Şeref Diploması: Dr. Cem Gökçe (basketbol), sakatlanan rakip sporcuyla tedavi etmesiyle (**İF-YD**); Ufuk İskender (futbol), yan ağlardan gol olan pozisyonu hakeme söyleyerek uyarması nedeniyle (**İF-HY**) ödüle layık görülmüşlerdir.

1997

Büyük Ödül: Kadir Kiremit (Sivas Yücespor Başkanı) ceza rekoru kıran takımını centilmen bir takım haline getirmesi nedeniyle (**F-S**); Zehra Öktem (okçuluk) Dünya çapında bir okçu olarak sporu bıraktığı halde milli takım ihtiyaç duyduğu için federasyonun çağrısına olumlu cevap vererek Türkiye’nin dünya klasmanına girmesine yardımcı olması nedeniyle (**İF-S**); Tayfun Talipoğlu (televizyon raportörü), ülkemizdeki spor ve gençlik sorunları dahil tüm sorunları dile getirerek, çözüm yolları araması ve yetkililere bildirmesi (**İF-S**); Hamza Yerlikaya (güreş), tüm parasını ilik kanseri olan kardeşine harcaması ve mütevazı bir hayat geçirmesi nedeniyle (**İF-YD**); Hakan Yıldırım (bisiklet), Karadeniz Bisiklet Turu’nda bitişe dördüncü halde üçüncü ilan edilmesine itiraz ederek rakibini kürsüye çıkarması nedeniyle (**İF-HY**); Adem Yiğit (futbol), bir maçta saldırıya uğrayan hakemin üstüne kapanarak onu koruması nedeniyle (**İF-HY**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Şeref Diploması: Ali İnan (Kuluspor Futbol Takımı Antrenörü), Hadise çıkarıp rakibinden özür dilemeyen takımını açıklama yaparak bırakmasıyla (**İF-MO**); Erkan Uybaş (güreş), rakip ülke Rusya’nın puanının düzeltilmesini sağlaması nedeniyle (**İF-RS**), Ülker Spor Basketbol Takımı, ile oynayan rakip sporcunun ölümü üzerine sahada baş sağlığı jesti yapması nedeniyle (**İF-RS**); Yılmaz Vural (Gençlerbirliği Futbol Takımı Antrenörü) kulüp başkanına rağmen kaleci antrenörünün cenazesine takımca katılması nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Kutlama Mektubu: Tecelli Yıldız (judo) sakatlanan ve ağlayan rakibini kendisi de ağlayarak minder dışına taşıması nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüştür.

1998

Büyük Ödül: Aykut Canik (futbol), Göztepe Zonguldak maçında rahatsızlanan maçın hakemi için örnek davranışta bulunması nedeniyle (**İF-YD**); Osman Çakrak (Bartın Gençlik ve Spor İl Müdürü), Bartın'a yaptığı spor hizmetlerinin yanında, sel felaketinde yüzerek iki kişinin hayatını kurtarması nedeniyle (**İF-YD**); Konya Amatör Futbol Liginde mücadele eden Taşkent Spor Kulübü beş yıl süresince hiçbir oyuncusu kırmızı kart görmemesi ve ceza almaması, son sezon küme düşmesine rağmen sportmence yarışması bu davranışlara kaptan Ferit Kesler ve antrenör Mehmet Küçükserende'nin katkıda bulunması nedeniyle (**F-KU**); AKUT arama kurtarma derneği; hiçbir maddi getiri beklemeden ülkedeki tüm arama kurtarma faaliyetlerine amatörce, cansiperane yardım etmeleri nedeniyle (**F-YD**); Emel Ersan (Yüzme), Amerika'da başarılı bir avukat olan Ersan, her yıl Adana'ya gelerek kimsesiz çocuklar için yüzme kursları açması, eğitmesi ve onları ödüllendirmesi nedeniyle (**İF-MO**); Bilal Gündüz (Savcı-Düzce), özel gayreti ile ağır ceza mahkûmu bir gencin suçsuzluğunu ispat etmesi nedeniyle (**F-S**); Arif Kızılyalın (Spor Yazarı), Haziran 1998'de boğazda intihar etmek için denize atlayan bir vatandaşı insanlık adına denize atlayıp ölümden kurtarması nedeniyle (**İF-YD**); Türk Narkotik Polisi; Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet gören bu birim 1998 yılı içinde 19,5 ton uyuşturucu, 6707 suçluyu yakalaması ve ülkede 10.000 ilk ve orta derecedeki okulun öğrencilerini korumak için savaş vermesi nedeniyle (**F-S**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Şeref Diploması: Dalama Futbol Takımı, Amatör Küme C Grubu'ndaki bu takım rakibi Çeştepe Belediye Spor Takımı'nı maça tekmeliksiz geldikleri için hükmen mağlubiyetten kurtarmak üzere kendi yedek tekmeliklerini vererek oynamalarını sağlaması nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüştür.

1999

Büyük Ödül: Fenerbahçe Kadın Voleybol Takımı bir gün sonra şampiyonluk maçı olmasına karşın, yolun kardan kapanması nedeni ile sahaya çıkamayan Urfaspor kadın voleybol takımını 11 saat bekleyerek maçı gece 22.00'da oynamış olması nedeniyle (**İF-YD**); İsmet Atlı, Türk güreşinin ünlü şampiyonu görevini tam yerine getirmediğini saptadığı kardeşinin Adana Gençlik İl Müdürlüğü kadrosundaki sözleşmesini yenilememesi nedeniyle (**F-S**); Konya Endüstri Spor Futbol Takımı, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Futbol Takımı ile oynadıkları maçta rakip takımdan ayağı kırılan oyuncu Yusuf'un tüm tedavi masraflarını aralarında para toplayarak üstlenmeleri nedeniyle (**İF-YD**); Barış Baltacı (atletizm), okullar arası Zonguldak Kros Şampiyonası'nda şampiyon olduktan sonra yalnız fotoğraf çektirmeyi reddederek ikinci gelen arkadaşını da yanına çağırması ve 'o da benim kadar başarılı' diyerek rakibiyle fotoğraf çektirmesi nedeniyle (**İF-RS**); Ali Duran Karakaya engelli sporcu olarak Adana'da en önde yer alması ve organ bağışı kampanyası başlatması nedeniyle (**İF-MO**) ödüle layık görülmüşlerdir.

2000

Büyük Ödül: Tuncer Can (binicilik), İstanbul Classis Golf&Coontry Club'da yapılan binicilik şampiyonasında Maxi Shopping City Kupası'nda yarışan Can, en büyük rakibi Aldo Baldini'nin parkuru şaşırdığını görünce onu uyararak yarışı başarılı bir şekilde tamamlamasını sağlaması nedeniyle (**İF-YD**); Denizlispor Futbol Takımı ve Seyircisi, 2000-2001 Türkiye 1. Ligi'nin başlamasından sonra halkı fair playe yönelten, aşırılığa ve taşkınlığa son vermek amacı ile Devlet Bakanlığı'nın önerileriyle Türkiye'de ilk defa Denizlispor sahasında, halkla saha arasındaki tel örgüler kaldırılmış ve Denizlispor'un o günden bu yana oynadığı maçlarda hatta Denizlispor'un 2'si penaltıdan 4 gol yiyerek 4-0 yenildiği maç dahil olmak üzere hiçbir olay yaşanmaması ile Denizlispor ve seyircisinin örnek davranışlar sergilemesi nedeniyle

(F-S); Altay Nazif Dağdelen (futbol), Erzurumspor'un 29 Mart 2000 tarihinde Adanaspor'la kendi sahasında oynadığı maçta Adanasporlu İbrahim ile Erzurumspor'un oyuncusu Ömer'in çarpışması sonucu Ömer'in yere düşerek hareketsiz kalması, bu durumu fark eden Dağdelen'in, ağzı kilitlenen Ömer'e daha önce öğrendiği bir teknik ile yardım edip hayata döndürmesi nedeniyle **(F-YD)**; Kocaelispor Futbol Kulübü, yaşanan büyük deprem felaketinden en fazla etkilenen il olan Kocaeli'nin takımı Kocaelispor, tüm güçlüklerle rağmen ligden çekilmeyi talep etmeyip, oynadığı güzel futbol ve mücadele ile ilinin halkına moral vermesi nedeniyle **(F-MO)** ödüle layık görülmüşlerdir.

Şeref Diploması: Ahmet Arıt (futbol), Hereke Yıldızspor Kulüp Başkanı Arıt, Yıldızlar Ligi'nde şampiyonluğa oynayan takımı, 6-2 kazandığı son maçında kulübünün sahte oyuncu oynattığını fark etmesi üzerine futbol tertip komitesine başvurarak takımını hükmen mağlup ettirmesi, bu olaya sebep olan antrenör, yönetici ve futbolcuları kulüpten uzaklaştırması nedeniyle **(İF-HY)**; Halis Paşaoğlu (boks) bölge sporunun kalkınması için, kendi az imkanı ile sporculara, ulusal gençlik kamplarına büyük destek sağlaması, bölge takımının 3 yılda 3 Türkiye Birinciliği kazanmasında pay sahibi olması nedeniyle **(F-MO)** ödüle layık görülmüşlerdir.

2001

Büyük Ödül: Dilek Sabancı (İş Kadını), spora ve her tür sporcuya verdiği maddi ve manevi destekleri için **(İF-MO)**, Emilios Papathonasiou (Yelken) Türk yelkencilere büyük bir özveri ile yardım etmesi nedeniyle **(İF-YD)**; Mehmet Özdilek (futbol), jübile maçının tüm hasılatını eğitime bağışlaması nedeniyle **(İF-MO)**; Rüştü Rençber (futbol) tüm davranışları ve açıklamaları ile fair playe örnek olması nedeniyle **(F-MO)**; İstanbul Tenis Kulübü, ekonomik seviyesi düşük semtlerde yaşayan çocuklara kucak açarak eğitmesi nedeniyle **(İF-MO)** ödüle layık görülmüşlerdir.

2002

Büyük Ödül: Özhan Canaydın (Galatasaray Spor Kulübü Başkanı), Fenerbahçe Spor Kulübüne 6-0 yenildiği müsabakada sarı-lacivertli takımın gollerini alkışlayarak örnek bir davranış sergilemesi nedeniyle **(İF-RS)**; Rıza Çalimbay (futbol antrenörü), Denizli Spor - Beşiktaş kupa maçındaki örnek davranış ve tutumu nedeniyle **(F-MO)**; Denizlispor futbol seyircisi; Denizlispor futbolcuları sahaya "Avrupa'nın gururu Galatasaray'a Şampiyonlar Liginde başarılar dileriz" pankartıyla çıkması üzerine taraftarların da Galatasaraylı futbolcuları "Türkiye sizinle gurur duyuyor" diyerek tezahürat etmeleri nedeniyle **(İF-RS)**; Onur Şahin (bisiklet), şampiyonada 3. olduğu halde bu hakkın arkadaşının olduğunu söylemesi nedeniyle **(İF-MO)**; Necla Güçlü (plaj voleybolu), takımına verilen iki sayıya, karşı takımın hakkı diyerek itiraz etmesi nedeniyle **(İF-RS)**; Fatih Gökşen (Galatasaray Spor Kulübü Kürek Şubesi Kaptanı), rakipleri Fenerbahçe Spor Kulübünün kayıkhanesi bir sabotaj sonucu yanınca hemen yardım eli uzatarak "Buyurun bizim tesislerimizde çalışın, ekipmanlarımızı kullanın" demesi nedeniyle **(İF-YD)**; Selim Kaya (binicilik), 2002 Cumhuriyet Kupası Koşusu'nda kendi kardeşiyle başa baş mücadele ederek şikeyi düşünmeden yarışı kazanması ve TJK tarafından centilmen jokey ilan edilmesi nedeniyle **(F-MO)**; Kore Cumhuriyeti Seyircisi Jandarma Genel Komutanlığı ve Kore Cumhuriyeti dostluk müsabakasındaki Türk futbolculara örnek davranışları nedeniyle **(İF-MO)** ödüle layık görülmüşlerdir.

2003

Büyük Ödül: Ayşe Sarıkaya (atıcılık), boş attım diyerek hakem kararını düzeltmesi ve tekrar atışını reddetmesi nedeniyle (**İF-HY**), Orhun Ene (basketbol antrenörü), takımının kuraldışı kazandığı sayıları iptal ettirmesi nedeniyle (**İF-HY**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Şeref Diploması: Arda Ergöner (satranç), kazandığı ödülü açıklanmaması kaydı ile muhtaç bir sporcuya vermesi nedeniyle (**İF-YD**); Diyanet İşleri Başkanlığı'nın "küfürbaz ve fanatikleri camilerdeki hutbelerde uyarması" nedeniyle (**F-MO**); Tarık Almış (sanayi ustası), Saruhanlı'da küfüre tek başına dev bir kampanya açması nedeniyle (**İF-MO**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Kutlama Mektubu: Niyazi Başaran (güreş), Avrupa Şampiyonu ve centilmen unvanlı sporcu olması nedeniyle (**F-MO**); Fikri Yeşiltaş Sivas Tödürge Su Sporları Şoleni'nin büyük emektarı olması nedeniyle (**İF-MO**); Mevlüt Düzgün (atletizm) Bayburt'da, babasını toprağa verdikten hemen sonra yarışmaya katılarak il takımına seçilmesi nedeniyle (**İF-MO**) ödüle layık görülmüşlerdir.

2004

Büyük Ödül: Artun Talay (atletizm antrenör) Olimpiyat üçüncüsü Eşref Apak'ı yetiştiren ve Olimpiyat öncesi özverili davranışıyla "ben artık Eşref için yeterli değilim. Ona iyi bir antrenör bulunmalı" diyerek görevini bırakması nedeniyle (**İF-MO**) ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması; Volkan Ermiş (futbol), maçta attığı şutla yırtık yan ağlardan kaleye giren topu gol sayan hakemi uyarıp lehlerine olan golü iptal ettirmesi nedeniyle (**İF-HY**); Coşkun Özkara (futbol hakemi), iki yıl önce kendisine kötü davranarak ceza alan futbolcuya, başka bir maçta nefessiz kalması üzerine müdahale ederek yardım etmesi nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüşlerdir.

2005

Büyük Ödül: Josef Mulhnbauer (su sporları) Avusturya vatandaşı olarak teknesinde Türk Bayrağı taşıması ve Türkiye'ye Olimpizm için büyük hizmetler vermesi nedeniyle (**F-YD**); Özgürcan Özcan (futbol), hakemin saydığı golü "elle attım" diyerek iptal ettirmesi nedeniyle (**İF-HY**); Hatice Yılmaz (halter), Samsun'da Türkiye Gençler Şampiyonası'nda, bir takımın tuvalette unuttuğu tüm harcırah ve cep telefonunu bulup öğretmenine teslim etmesi nedeniyle (**İF-MO**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Şeref Diploması: Mustafa Genç (boks antrenörü), sokaktaki kimsesiz çocukları spora başlatması nedeniyle (**İF-MO**); Volkan Babacan (futbol), Dünya Şampiyonasında Türkiye'nin 5-1 kazandığı Çin maçından sonra yere oturup ağlayan Çin kalecisini kucaklayıp teselli etmesi nedeniyle (**İF-YD**); Erkan Babür (futbol okul takımı antrenörü), rakip takım eksik kalınca; takımından bir oyuncuyu dışarıya alarak; rakip takımın eşit koşullarda maçı sürdürmesine yardımcı olması nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüşlerdir.

2006

Büyük Ödül: Hilal Coşkuner (atletizm), Okullararası İl Yarışması'nda şampiyonluğa koşarken arkadaki rakibi sakatlanınca yarışı bırakıp rakibine yardım etmesi nedeniyle (**İF-YD**) büyük ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması: Mustafa Veli Ak (kürek federasyon üyesi), suya düşen kürekçiyi elbiseleri ile suya atlayıp ölümden kurtarması (**İF-YD**) nedeniyle ödüle layık görülmüştür.

Kutlama Mektubu: İbrahim Kutluay (basketbol), Fenerbahçe-Karşıyaka maçından önemli bir anda hakemi ikaz ederek topun kendisinden çıktığını söylemesi nedeniyle (**İF-HY**) ödüle layık görülmüştür.

2007

Büyük Ödül: Efes Pilsen Basketbol Kulübü sportmen davranışları ve ULEB'in Avrupa'da centilmen seyirci ödülünü kazanmaları nedeniyle (**F-MO**); Türkiye Ampute Milli Futbol Takımı, ortaya koydukları örnek mücadeleleri ile Dünya üçüncüsü olması ve fair playe uygun davranışlar sergilemeleri nedeniyle (**F-MO**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Şeref Diploması; İstanbul Yüzme İhtisas Kulübü, tesislerinden yoksun bırakılmalarına rağmen her türlü güçlüğü yenerek Ümit Erkekler Su Topunda Türkiye Şampiyonu olmaları nedeniyle (**F-MO**); Cüneyt Bakıroğlu (futbol hakemi), kardeşinin rakip takımın seyircisi ile tartıştığını görüp kırmızı kartla ihraç etmesi nedeniyle (**F-MO**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Kutlama Mektubu; Yılmaz Toköz (yüzme), tüm spor hayatı boyunca sportmence davranması ve fair playe her zaman uyması nedeniyle (**F-MO**) ödüle layık görülmüştür.

2008

Büyük Ödül: Özkan Akpolat (Marmaris Armutalan Futbol Takımı Antrenörü), centilmenlik dışı kazandıkları bir golden dolayı, takımına talimat vererek rakip takımın gol atmasını sağlaması nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması: Adapazarı Sabiha Hanım İlköğretim Okulu (futbol), İlkokullar Türkiye Şampiyonası'nda rakip Şırnak takımının lastik ayakkabı ile maça çıkan oyuncusuna aralarında para toplayarak krampon hediye etmeleri nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüştür.

Kutlama Mektubu: Ramazan Er (güreş), Liseler İl Güreş Şampiyonası'nda rakibi sakatlanıp mağlup olunca kazandığı üçüncülük madalyasını sakatlandığı için elenen rakibi Murat Miregil'e takması nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüştür.

2009

Büyük Ödül: Elvan Abeylegesse (atletizm), Ağustos 2009 yılında Berlin'de yapılan Dünya Atletizm Şampiyonası'nda, ayakkabılarını otele unutarak Etiyopyalı atlete yedek ayakkabılarını vererek rakibinin yarışmasını sağlaması nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması; Ayhan Tuzlalı (yüzme) Mart 2010'da Sivas'ta yapılan Garanti Bilim Olimpiyatları Üniversite Öğrencileri Yüzme Yarışları'nda 100 metre serbest erkekler kategorisinde, ayağına kramp giren rakibinin boğulma tehlikesi yaşadığını fark ederek yarışı bırakıp yardımına gitmesi ve rakibini havuz kenarına taşıması nedeniyle (**İF-YD**); Sezer Karapınar (futbol) takımının Fatih Gençlik ile oynadığı maçta takımı 1-0 öndeyken kale önünde oluşan karambolde çizgiyi geçen topu görmeyen hakemi uyararak takımının aleyhine gol verilmesine yardımcı olması nedeniyle (**İF-HY**); Yusuf Bahri (futbol), Tekirdağ'da Veliköyspor ile oynadıkları maçta elle attığı golü veren hakemin yanına giderek golü elle attığını söylemesi ve iptal ettirmesi nedeniyle (**İF-HY**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Kutlama Mektubu; Rüştü Rençber (futbol), Denizlispor ile oynadıkları lig maçında topun kendisinden çıktığını hakeme söyleyerek rakibin köşe vuruşu kullanmasını sağlaması nedeniyle (**İF-HY**) ödüle layık görülmüştür.

2010

Büyük Ödül: Goblin-Alaturca yelken ekibi, Asya-Pasifik bölgesinin en önemli yat yarışlarından biri olan China Cup International Regetta'da 30 tekne arasında üçüncü oldular. Ancak, ekip kendilerini kesin bir ikincilik, belki de birincilikten eden dürüst bir davranışta bulundular. Start esnasında dört tekne hatalı çıkış sonrası gerekli ceza dönüşünü yapmadıkları belirtilerek diskalifiye edildi. Sıralama dışı kalan bu dört teknedeki üçü protesto komitesine itirazda bulunarak hatalı çıkış sonrası ceza dönüşlerini yaptıklarını, bunu ispatlayabilmeleri açısından söz konusu dönüşlerini gören Goblin-Alaturca ekibinin şahitliğini talep ettiler. Protesto komitesinin açtığı duruşmaya katılan skipper Aydın Yurdum ekip arkadaşlarıyla yaptığı değerlendirme sonrası verdiği ifadeyle kendilerini ikincilik hatta birincilikten etme pahasına en yakın rakipleri olan bu üç teknenin yarışta kalmasını sağlamıştır. Ekip bu davranışları nedeniyle (**İF-HY**) ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması: Salim Ateş (okul müdürü), Manisa'ya bağlı Salihli İlçesinin Alpaslan İlköğretim Okulu Kız Voleybol Takımı final oynamak üzere Karaman'a gitmesi gerekiyordu ama okulun bunu karşılayacak parası yoktu. Okul müdürü Salim Ateş bankadan kendisi adına kredi alarak takımını final maçına götürdü. Şampiyon olan takımın öğrencilerine Salihli Belediyesi ve Ticaret Odası çeyrek altın ödülü verdi. Öğrenciler bu altınları bozdurup öğretmenlerinin borcunu kapatmak istediler ancak Salim Ateş bunu kabul etmedi. Bu davranışı nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüştür.

Kutlama Mektubu: Yakup Mercan (atletizm), Gaziantep'e Gazi unvanının verilmesi nedeni ile yapılan ve altın ödüllü 1500 metre koşusunda birinci sıradaki atletin varış çizgisinden hemen önce düşmesi sonucu arkasından gelen ikinci sıradaki atlet Mercan, yere düşen rakibini kaldırarak birinci olmasını sağlaması nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüştür.

2011

Büyük Ödül: Erhan Yavuz (binicilik), rakibinin kantarma kayışının koptuğunu fark ederek kopan kantarmanın parçasını alarak atı kontrolden çıkan rakibine vermesi ve rakibinin yarışı sorunsuz bir şekilde birinci olarak bitirmesini sağlaması nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması: Turgay Bahadır (futbol), hakemin kendisine sorması üzerine hakeme topu elimle kontrol ettim diyerek attığı golü iptal ettirmesi nedeniyle (**İF-HY**); Emrullah Kutsal (futbol antrenörü) rakip kalecinin dilinin geriye kaçmasını görerek ona ilk yardım uygulaması nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Kutlama Mektubu; Arda Yolaç (voleybol antrenörü), rakip takımın forma eksikliğiyle maçtan hükmen yenik ayrılmasını engellemesi nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüştür.

2012

Büyük Ödül: Motosiklet yarışçısı Kemal Merkit, Türkiye'de düzenlenen 2012 Transanatolia Rallisi'nde, yarış esnasında başka bir ülke sporcusuna yön bulma amaçlı yardım etmek için durduğu sırada arkasından gelen başka bir sporcunun çarpması sonucu yaşamını yitirmiştir. Merhum Kemal Merkit'in bu davranışı nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması: Çağatay Şalap (Ankaraspor U14 Futbol Takımı Antrenörü), rakip takımın oyuncu değişikliği hakkı bittiği için sakatlanan futbolcusunu oyundan çıkarmak zorunda kalmasıyla kendisi de maçta 2-2 berabere oldukları halde bir futbolcusunu oyundan çıkartarak centilmence bir davranış sergilemeleri nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüştür.

Kutlama Mektubu; Arif Delen-Serkan Kaya-M. Uğur Çakır-Abdil Ceylan-Mehmet Akkoyun (atletizm) yarışmanın yedinci kilometresi civarında lider atlet grubu trafik yoğunluğu ve bir cankurtaran geçişi dolayısıyla yanlış yola saparak, uyarı gelene kadar bir kilometre fazla koştu. Yarı maratonu ikinci grupta yer alan atletler önde tamamladı. Koşu sonrası yapılan toplantıda; birinci olan Arif Delen, üçüncü olan Serkan Kaya, beşinci olan M. Uğur Çakır, yedinci olan Abdil Ceylan ve sekizinci olan Mehmet Akkoyun sıralamadaki yerlerinden feragatte bulunarak yanlış yola giren dört atletin ilk dörde girmesini kabul ettiler. Nakit ödüllerdeki kaybı da kabullenen sporcular, büyük bir özveriyle davranmaları nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüşlerdir.

2013

Büyük Ödül: Yıldırımspor U15 futbol takımı, play-off mücadelesinde maddi imkansızlıklar nedeniyle maça çıkamayacağını açıklayan rakibine kendi minibüsleri ile maçın oynanacağı sahaya taşmaları sonucu rakibi olan Yazılıkspor'un maça çıkmasını sağlaması nedeniyle (**İF-RS**); Garip Olgaş (masa tenisi), Uluslararası Zihinsel Engelliler Spor Federasyonu'nun Hong Kong'daki Masa Tenisi Dünya Şampiyonası'nda hakemin sayıyı kendisine vermesine rağmen itiraz ederek rakibine sayıyı verdirmesi nedeniyle (**İF-HY**); Kemal Kayhan (voleybol), Galatasaray-Fenerbahçe voleybol derbisinde Galatasaray'ın hücumunda topun kendisine çarparak dışarı çıktığını hakeme söylemesi nedeniyle (**İF-HY**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Şeref Diploması; Mevlüt Arık (güreş), rakibinin ciddi bir şekilde sakatlandığını görerek skor elde etmek yerine sağlık ekibini mindere çağırması nedeniyle (**İF-RS**); Balıkesir Belediye Spor Kadın Voleybol Takımı sakatlanan rakip sporcuyu sağlık odasına kucaklarında taşıyarak götürmeleri nedeniyle (**İF-YD**); Orhan Avcioğlu ve Burçin Korkmaz (ralli sporcuları), Finlandiya ekibinin kaza geçirdiğini görünce ilk müdahaleyi yaparak buradaki zaman kaybının sonrasında mücadeleyi sürdürmeleri nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Kutlama Mektubu; Yasin Bayraktar (hentbol), rakip kalecinin sakatlandığını görünce topu boş kale yerine dışarı atması nedeniyle (**İF-RS**); Ersin Torun (futbol), rakip futbolcuları yenilmesine rağmen tek tek omuzuna alarak örnek bir davranış sergilemesi nedeniyle (**İF-MO**); Çamlıca Spor U17 Futbol Takımı rakibinin şampiyonluğu garantilemesi sebebiyle maçtan önce rakip takımı alkışlamaları nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüşlerdir.

2014

Büyük Ödül: Karşıyaka Futbol Takımı-Lailapas Futbol Takımı; iki takım arasında 1930 yılında oynanan ve şiddetli yağış nedeniyle 3. dakikada yarım kalan dostluk maçı, 84 yıl sonra kaldığı yerden tekrarlandı. Her iki takımın taraftarları 65. dakikada sahaya inerek "Bu maç burada bitmesin" diyerek karşılaşmayı tatil ettirdiler ve üçüncü randevu için İzmir'de buluşma sözü verdiler. Sakız Adası'ndaki tarihi Fatallion Stadi'nda tribünlerin iki takımın bayraklarıyla süslediği maçı omuz omuza seyreden Türk ve Yunan futbolseverler dünyaya örnek olacak bir dostluk tablosu sunmaları nedeniyle (**İF-MO**) ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması; Veli Kavlak (futbol), karşılaşmanın 21. Dakikasında Hakan Söyler'in kendisine yaptığı faullü hareket sonrası, takım arkadaşları ile hakemin rakip oyuncu için

verdiği ihraç kararını sarı karta çevirmesini sağlamaları nedeniyle takımı adına (**İF-RS**); Semih Kaya (futbol), topun kendisinden çıktığını hakeme söyleyerek rakibinin köşe vuruşu kullanmasını sağlaması nedeniyle (**İF-HY**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Kutlama Mektubu; Bora İsmail Biren (eskrim) karşılaşmayı 14-13 önde götürürken, karşılıklı yapılan bir hamlede lehine yanlış karar veren baş hakemi kazanacağı madalyayı kaybetmesi pahasına uyarması nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüştür.

2015

Büyük Ödül: Bursaspor U11 Futbol Takımı, rakibi skoru 1-1 yapan golün sevincini yaşadığı sırada maça hızlı başlayıp gol atması sonucu pişman olarak kalelerini rakibe açarak gol atmasını sağlaması nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması; Necip Uysal (futbol), maç öncesi yapılan seremoni sırasında 6,5 yaşındaki çocuğun Necip Uysal'la eşleşerek sahaya çıkması sonucu, çocuğun ağlayarak “Ben seninle eşleştim ama Fenerbahçeliyim. Artık Beşiktaşlı mı oldum?” diye sormasına üzülen Uysal, “Hayır sakın üzülme. Sen hala Fenerbahçelisin. Benim elimi tuttun diye artık ben Fenerbahçeliyim.” Diyerek küçük çocuğu teselli etmesi nedeniyle (**İF-MO**); Doğukan Sonuzun (yelken), rakibi yere düşünce yarışmayı bırakıp rakibine yardım etmesi nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Kutlama Mektubu; Nihal Güneyligil (voleybol), maç sırasında yaşanan arbedede, seyircilerin hakemlere yabancı madde atmaları üzerine, hakemlere kendini siper ederek onları korumaya çalışması nedeniyle (**İF-HY**); Sinan Güler (basketbol), rakibiyle kafa kafaya çarpışmıştır ve dikişleri atıldıktan sonra rakibinin elini sıkması nedeniyle (**İF-RS**); Yalçın Çetin (TRT spor spikeri), Türkiye-Hollanda maçını izlemek için tribünlere gelen ve görme engelli seyircilerin arasına oturarak maçı radyodan anlatır gibi anlatması nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüşlerdir.

2016

Büyük Ödül; Taha Akgül (güreş), sporculuk kariyeri boyunca elde ettiği önemli başarılarının yanında, saha içi ve dışında sporculara ve topluma örnek davranışlar sergilemesi nedeniyle (**F-MO**) ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması; Göztepespor U19 Futbol Takımı yöneticileri rakip takımın evrak eksikliği nedeniyle maç öncesinde hükmen mağlup edilmesini kabul etmeyerek TFF'ye başvurmaları ve maçı ileri bir tarihe ertelenmesini sağlamaları nedeniyle (**İF-RS**); Artun Talay (atletizm), Olimpiyat barajını geçen atleti olmasına karşın, oyunlar öncesi hedefledikleri hazırlığı gerçekleştiremedikleri ve atletine fazladan bir katkı sağlayamayacağı düşüncesiyle, “Devletin parasına yazık” diyerek, Rio kafilesinden affını istemesi nedeniyle (**İF-MO**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Kutlama Mektubu; Manisa Nilüferspor Kulübü (avcılık), Ali Uysalman, zıpkınla balık avı şampiyonasında Nilüferspor'lu sporcularla birlikte yarışı bırakarak, olta iğnesi ve ağa dolanarak ölmek üzere olan karabatağı kurtarmaları nedeniyle (**İF-YD**); Yasin Sülün (futbol antrenörü), rakip takımın 3 oyuncu değişikliği hakkını kullandıktan sonra bir sporcusu sakatlanınca kendisi de takımından bir oyuncuyu kenara alarak takımların eşit sayıda oyuncu ile yarışmasını sağlaması nedeniyle (**İF-RS**); Kenan Bökrü (futbol), hakeme topun kendi eline çarptığını söyleyerek kendi takımının haksız penaltı almasını önlemesi nedeniyle (**İF-HY**) ödüle layık görülmüşlerdir.

2017

Büyük Ödül: Valerios Leonidis'in (halter), Naim Süleymanoğlu'nun Türk Bayrağına sarılı tabutunu öperek erdemli bir davranış göstermesi nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması; Fenerbahçe ve Galatasaraylı kadın voleybolcular, final maçından sonra örnek davranış göstererek birlikte fotoğraf çektirip final sonrası yenen ve yenilen takımlar birlikte dostluk görüntüsü sergilemeleri nedeniyle. (**İF-RS**); Batuhan Erikli (oryantiring), sakatlanan rakibini yarışmayı bırakarak 15 km sırtından taşınması nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Kutlama Mektubu; Devrim Şahin (futbol), turnuva sonrası herkes şampiyonluğu kutlarken, Altınordu'lu rakip futbolcuları teselli etmesi nedeniyle (**İF-RS**); Trabzon İMKB Futsal Takımı rakipleri kaza geçirince maça çıkmayıp ikincilik kupası ile yetinmeleri nedeniyle (**İF-S**); Nil Çokgezen (satranç), 8 yaşındaki satranç oyuncusu, 2017-2018 İstanbul Küçükler Satranç İl Birinciliği maçında hakemlerin görmediği kural dışı hamlesini maçı kaybedeceğini bilmesine rağmen hakemlere söylemesi nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüşlerdir.

2018

Büyük Ödül: Yıldırımboşna Spor Kulübü (futbol), 30 Aralık 2018 Pazar günü Yıldırımboşna-Küçükköyspor maçı öncesinde çıkan olaylarda 17 yaşındaki Küçükköyspor taraftarı hayatını kaybetmiştir. Bunun sonucu olarak Yıldırımboşna Spor Kulübü başkanı yaptığı açıklamada sportif başarıdan önce ahlaklı nesiller ve bireylerin gelmesi gerektiğini hedef edindiklerini söylemesi ve fair play ilkeleri doğrultusunda bir üst lige çıkmak için en büyük aday olan kulübünü ligden çekme kararı alması nedeniyle (**İF-S**) ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması; Yasemin Adar (güreş), Budapeşte'de düzenlenen Dünya Güreş Şampiyonası'nda ikinci olan Adar, yarı finalde rakibi Macar Zsanett Nemeth'in dizinden sakatlanmasının ardından rakibin sakat dizine hamle yapmayarak ona zarar vermekten kaçınması nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüştür.

Kutlama Mektubu; Konya Basketbol İl Temsilciliği U10 ve U11 takımlarının velilerine yönelik "Anneciğim, babacığım, arkadaşlarımı da alkışla... Rakibim bile olsa!" kampanyası nedeniyle (**İF-RS**); Erdem Yağız ve Sevtun Doğan (Darüşşafaka Kız Futbol Takımı Teknik Heyeti), Konya'da düzenlenen Türkiye Şampiyonası'na katılan Darüşşafaka Kız Futbol Takımı, sahaya eksik evraktan dolayı on kişi çıkmak zorunda kalan rakibi Ankara Sincan İMKB Lisesi ile eşit şartlarda mücadele etmek için, onlarla aynı sayıda sporcuyla sahaya çıkması nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüşlerdir.

2019

Büyük Ödül: Beknaz Almazbekov (futbol), ceza sahası içinde yerde kalmıştır. Hakem Tuğçe Duman, penaltı kararı vermiştir. Almazbekov ise hakeme bir müdahalenin olmadığını ve penaltı kararının yanlış olduğunu söylemiş ancak hakem penaltı kararını değiştirmemiştir. Bunun üzerine Almazbekov'un penaltı atışını bilerek kalenin dışına atması nedeniyle (**İF-RS**) ödüle layık görülmüştür.

Şeref Diploması; Belçika'da düzenlenen Brussels European U-9 Football Cup turnuvasında Fenerbahçe sahada mücadele ederken, tribünden onları destekleyen Galatasaray U-10 takımı oyuncuları olmuştur. Galatasaraylı sporcular maç boyunca tezahürat yapmış ve sahadan yenilgiyle ayrılan Fenerbahçeli arkadaşlarını tribüne çağırarak alkışlarla moral vermeleri ve

“daha çok maçınız var, onları kazanırsınız” diyerek teselli etmeleri nedeniyle (**İF-YD**); Konya BŞB Judo Takımı oyuncuları, 8 ilden 250 sporcunun katıldığı judo çalışma kampında; Şırnak, Kahramanmaraş, Gemlik, Gebze, Rize, Aksaray, Karaman ve Osmaniye’den gelen judocuları evlerinde misafir etmiştir. Antrenmana, ailelerinin evlerinde yaptığı yemekleri götürüp ikram ederek sporun dostluk ve kardeşlik, kültürlerarası kaynaşma aracı olmasının örneğini sergilemeleri nedeniyle (**İF-YD**) ödüle layık görülmüşlerdir.

Tablo 1: 1982 – 2019 yılları arasında verilen formal fair play – informal fair play ödüllerinin sayısal verileri

Yıl	Büyük Ödül		Şeref Diploması		Kutlama Mektubu		Sayı
	Formal	İnformal	Formal	İnformal	Formal	İnformal	
2019		1		2			3
2018		1		1		2	4
2017		1		2		3	6
2016	1			2		3	6
2015		1		2		3	6
2014		1		2		1	4
2013		3		3		3	9
2012		1		1		1	3
2011		1		2		1	4
2010		1		1		1	3
2009		1		3		1	5
2008		1		1		1	3
2007	2		2		1		5
2006		1		1		1	3
2005	1	2		3			6
2004		1		2			3
2003		2	1	2	1	2	8
2002	2	6					8
2001	1	4					5
2000	3	1	1	1			6
1999	1	4					5
1998	4	4		1			9
1997	1	5		4		1	11
1996		3		2			5
1995	1	1			5	3	10
1994		1	1	1	4		7
1993	2	1					3
1992		3					3
1990		2					2
1988	1						1
1983		2					2
1982		1					1
Toplam	20	57	5	39	11	27	159

Araştırma bulgularına göre; 1982-2019 yılları arasında sportif davranış dalında toplam 159 fair play ödülü verilmiştir.

Tablo 2: Formal fair play ve informal fair play ödül sayısı

Ödül Türü	FORMAL		İNFORMAL		Sayı	Yüzde
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Büyük Ödül	20	%13	57	%36	77	%48
Şeref Diploması	5	%4	39	%24	44	%28
Kutlama Mektubu	11	%7	27	%16	38	%24
Toplam	36	%24	123	%76	159	%100

Araştırma bulgularına göre; 1982-2019 yılları arasında verilen ödüller incelendiğinde formal fair play anlayışına yönelik davranışlara verilen ödüller toplamın %24'ünü oluştururken bu grup içerisinde yer alan oranlar, büyük ödül için %13, şeref diploması için %4, kutlama mektubu için ise %7'dir. İnfomal fair play anlayışına yönelik davranışlar ise toplamın %76'sını oluştururken; bu grupta yer alan kategoriler incelendiğinde, büyük ödül %36, şeref diploması %24 ve kutlama mektubu %16'dır.

Tablo 3: Formal fair play ve informal fair play ödülllerinin branşlara göre sayıları

Branş	Büyük Ödül		Şeref Diploması		Kutlama Mektubu		Sayı	Yüzde
	Formal	İnfomal	Formal	İnfomal	Formal	İnfomal		
Futbol – Futsal	10	20	3	21	9	9	72	%45.3
Takım Sporları (Basketbol, Voleybol, Hentbol)	2	4	-	5	-	7	18	%11.3
Savunma Sporları (Judo, Güreş, Taekwondo, Boks)	1	1	-	5	1	2	10	%6.3
Su Sporları (Yüzme, Yelken, Kürek)	1	7	1	3	1	2	15	%9.4
Bireysel Sporlar (Okçuluk, Atış, Halter, At Yarışı, Kayak, Cimnastik, Ralli, Satranç, Eskrim, Masa Tenisi, Bisiklet, Atletizm, Oryantiring)	1	19	-	4	-	6	30	%18,8
*Diğer	5	6	1	1	-	1	14	%8,9
Toplam	20	57	5	39	11	27	159	%100

*Diğer: Branş dışı davranışlara verilen ödülleri içermektedir.

Araştırma bulgularına göre; 1982 -2019 yılları arasında sportif davranış dalında en fazla ödülü alan branş %45 ile futbol branşı, en az ödül alan branş ise ödüllerin %6'sı ile savunma sporları olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4: Davranış kategorilerine göre formal fair play ve informal fair play ödül sayısı

Ödül Türü	Büyük Ödül		Şeref Diploması		Kutlama Mektubu		Sayı	Yüzde
	Formal	İnformal	Formal	İnformal	Formal	İnformal		
Rakibe Saygı	-	11	-	11	-	11	33	%20.8
Kurallara Uyuma	2	1	1	-	9	-	13	%8.2
Sorumluluk	5	3	-	-	-	2	10	%6.3
Hakeme Yardım	-	13	-	8	-	4	25	%15.7
Model Olma	10	12	4	5	2	4	37	%23.3
Yardımlaşma-Dayanışma	3	17	-	15	-	6	41	%25.7
Toplam	20	57	5	39	11	27	159	100%

Araştırma bulgularına göre; 1982 -2019 yılları arasında sportif davranış kategorisinde en fazla ödülü %25.7 ile yardımlaşma-dayanışmaya yönelik davranışlar almaktadır. Bunu takip eden ödüllü davranışlar sırasıyla model olma, rakibe saygı, hakeme yardım, kurallara uyuma ve sorumluktur (%23.3; %20.8; %15.7; %8.2; %6.3).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada, 1982 yılından başlayarak günümüze kadar olan süreçte TMOK Fair Play Konseyi tarafından verilen fair play ödüllerinin “sportif davranış” dalında formal ve informal dağılımları incelenerek, davranışlar belirlenmiş ve davranışı yansıtan başlıklar gruplanmış ayrıca branşlar ve ödül derecelerine göre de kategorize edilerek incelenmiştir. TMOK Fair Play Konseyi, aday gösterilen örnek olayları değerlendirme kriterleri olarak, “Kendi yarar ve yargısına ters düşse bile hakemin doğru karar almasına yardımcı olma”, “rakibin maruz kalacağı haksız bir durumu gidermek için çaba gösterme”, “haksız avantajlardan yararlanmaya kalkışmama”, “rakibin haksız dezavantajlarından yararlanmaya kalkışmama”, “sporun ve sporcunun gelişimine katkıda bulunma”, “rakibiyle eşit şartlarda yarışma arzusu gösterme” gibi tanımlanmış fair play davranışlarını esas almaktadır (Yıldırım ve Sezen-Balçıkanlı 2020). Araştırmanın bulguları doğrultusunda, 1982-2019 yılları arasında verilen fair play ödüllerinin sportif davranış dalında toplam 159 adet olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Araştırma bulgularına göre, formal fair play anlayışına yönelik davranışlara verilen ödüller toplamın %24’ünü, informal fair play anlayışına yönelik davranışlara verilen ödüller ise %76’sını oluşturmaktadır (Tablo 2). Bu anlamda fair play konseyinin öncelikle informal fair play anlayışına yönelik davranışları ödüllendirdiğini söylemek mümkündür. Özellikle profesyonel sporda fair playe uygun davranışları sergilemenin güçlüğü, kazanmanın ön planda tutulması sporda ne yazık ki “ne pahasına olursa olsun kazanma” anlayışını doğurmuştur. Bu anlayışta en önemli pay sahibinin de antrenörler olduğu görülmektedir (Şinoforoğlu ve Sezen-Balçıkanlı, 2020). Ancak burada tabii ki tek unsur antrenör değildir. Bu davranışların arka planında pek çok unsur bulunmaktadır ve bu unsurlar tüm spor katılımcıları (yönetim, aile, taraftar, medya vb) ile ilişkilidir. Günümüz spor anlayışında artık oyunun yazılı kurallarına uygun davranma anlayışı bile çok yıpranmıştır. Sezen ve Yıldırım’ın (2003) araştırma sonuçları incelendiğinde; sporcuların hakemin görmediği pozisyonlarda kural dışı davranışları sergileyebilecek olmaları da bu durumu destekler niteliktedir. Bu şartlar çerçevesinde yazılı kurallara uygun davranışlar bile uygun görülen yerde ve şartlarda bozulmaktayken, informal fair play davranışları neredeyse yok denecek kadar azalmıştır. Özellikle çocuk ve gençlere

pozitif rol model olması açısından çok önemli bir yeri bulunan bu davranışların öncelikli olarak ödüllendirilmesi toplumsal farkındalık oluşturmak açısından da son derece önemlidir.

Tablo 3'te görüldüğü gibi geçmişten günümüze sportif davranış dalında verilen fair play ödülleri branşlar açısından incelendiğinde en fazla ödül toplamın %45'i ile futbol-futsal branşına aittir. Literatürde yer alan fair play çalışmaları incelendiğinde, bu branşların fair play dışı davranışlar sergilenmesinde de diğer branşlardan önde olduğu görülmektedir (Sezen-Balçıkınlı, 2014; Sezen-Balçıkınlı ve Sezen, 2017; Sezen ve Yıldırım, 2003, 2007). Bu açıdan bakıldığında ise izlenme, takip edilme oranı da özellikle futbol branşı için benzer şekilde önde gelmektedir. Gerek maddi gerekse manevi (prestij, reklam, başarı baskısı, taraftar vb.) gerekçeler ile fair playe aykırı davranışların sıklıkla görüldüğü bu branşlarda ödüllendirilecek davranışın önemi de bir o kadar artmaktadır. Bu sıralamayı (futbol-futsal) takip eden branşların ise bireysel sporlara ait olduğu görülmektedir. Spor ve fair play ilişkisi incelenirken sınıflandırmayı spor branşlarının yanı sıra; cinsiyet, profesyonellik-amatörlük, takım sporu-bireysel spor; yakın temaslı, orta temaslı ya da temassız spor gibi değişkenler çerçevesinde de incelemek önemlidir. Çünkü fair playe yönelik davranışların sergilenmesinde bu sınıflandırmalar önemli rol oynamakta ve bu davranışların sergilenmesinde etkili olmaktadır (Sezen-Balçıkınlı, 2017). Araştırmalar yakın temaslı takım sporlarında fair playe aykırı davranışların bireysel sporlara oranla daha fazla görüldüğünü ortaya koymaktadır (Bredemier, 1986; Miller ve Jarman, 1988; Sezen ve Yıldırım, 2003). Fair play davranışları elbette ki sadece yarışma anında değil öncesinde, sonrasında gösterilmesi gereken daha da önemlisi hayatın kendisinde var olması gereken bir anlayış olarak karşımıza çıkmaktadır.

Davranış kategorilerine göre fair play ödülleri incelendiğinde yardımlaşma ve dayanışmaya yönelik davranışların en önde geldiği görülmektedir (Tablo 4). Araştırmalar incelendiğinde, ne yazık ki sporcuların rakibe yardıma yönelik davranışlarda en düşük değerleri aldıkları görülmektedir (Sezen-Balçıkınlı, 2014; Sezen-Balçıkınlı, Gülşen ve Yıldırım, 2017; Sezen-Balçıkınlı ve Sezen, 2019; Sezen-Balçıkınlı ve Yıldırım, 2011; Sezen-Balçıkınlı ve Yıldırım, 2012). Ödül alan davranışlar incelendiğinde; rakibine yedek ayakkabısını vererek yarışmasını sağlayan Elvan Abeylegesse (2009); rakibinin kantarma kayışının koştüğünü fark ederek kantarmanın parçasını alıp rakibine veren Erhan Yavuz (2011), 100m yüzme yarışında rakibinin ayağına kramp girdiğini görerek ona yardım eden Ayhan Tuzlalı (2009), yarışma sırasında rakibinin sakatlandığını görüp ona yardım eden Hilal Coşkuner (2006) farklı yaş gruplarından gerek amatör gerek profesyonel sporculardır ve bu türden yardımlaşma davranışlarını hiçbir zorunluluk bulunmadan, içlerinden gelerek, sporcu kişiliklerini ortaya koyarak sergilemişler ve Fair Play Konseyi tarafından verilen Fair Play Ödülünün de sahibi olmuşlardır. Bu ve benzeri davranışların ödüllendirilmesi fair playin asıl unsurlarından olan rakibi düşman olarak görmeme anlayışını da pekiştirecek ve bu anlamda hem toplum için hem sporcular için bir model olacaktır. Yardımlaşma ve dayanışmayı takip eden sırada model olma davranışları başlığı altında gruplanan ödüller yer almaktadır. Bu kapsamı; örnek davranışlar sergilemek, güçlülere rağmen pes etmemek başarılar elde etmek gibi davranışlar oluşturmaktadır. Burada önemli olan nokta zorlaşan şartlar altında bile olsa sportmen davranışı sergileyebilmek, örnek olabilmektir. Tablo 4'te yer alan davranış kategorileri incelendiğinde ödüllendirme yüzdesine göre sırasıyla hakeme yardım, rakibe saygı, kurallara uyma, sorumluluk başlıkları altında toplanan davranışlar yer almaktadır.

Sonuç olarak, ödül almak ve bu ödülü almış olmanın sorumluluğunu duymak elbette ki çok önemlidir. Bu nedenle, fair play ödülü aldıkları halde gerek sportif gerekse toplumsal alanda sonradan fair playe aykırı davranışlar sergileyenlere yaptırım uygulanabilmeli, ödül verilmeden önce aday sporcunun geçmişe yönelik "davranış kayıtları" incelenmelidir. Fair

play ödülünün sorumluluğunu taşımayan sporcular öncelikle TMOK Fair Play Konseyi tarafından yazılı olarak uyarılmalı, erdemsiz davranışların tekrarı halinde ise ödülün geri alındığı, gerekçeleriyle ve basın yoluyla kamuoyuna duyurulmalıdır. Zira, fair play ya vardır ve sürekli ya da yoktur (Yıldıran, 2004). Spor ortamında artık sıklıkla karşılaşılan “mekanik ahlak anlayışı (Sezen-Balçıkanlı, 2017)” ne yazık ki sporun ruhunu zedelemekte, süreçte geçirilen değil sonuçta elde edilen puanlar kıymetlenmektedir. Bu anlamda karakter gelişimini tamamlamış ve bu zor şartlar altında dahi doğru davranışı sergilemiş sporcular gerek federasyonlar gerek sosyal-görsel-yazılı medya gerek resmî kurumlar tarafından toplumda daha çok göz önünde bulundurulmalı, antrenörler tarafından sporcularına örnek olarak anlatılmalı, beden eğitimi öğretmenleri tarafından derslerinde örnek olarak verilmeli üzerine konuşmalı ve konuşturmalı, aileler tarafından bu davranışlar desteklenmelidir. Sporun ve toplumun problemleri birbiri ile ilişki içindedir. Ödüllendirme sürecinde de bu kriterler dikkatle incelenmeli ödüller bir davranış üzerine değerlendirme yapmaktan daha ziyade sporcunun kariyeri süresince örnek gösterilebilecek bir sporcu ahlakına sahip olması ön planda tutularak değerlendirilmelidir. Bundan sonraki aşamada ise, sporda yaşanan güzellikler daha fazla vurgulanmalı, sporda iyi davranış sergileyen sporcular takdir edilerek bu davranışlar pekiştirilmeli, spor ortamında ahlaki bir atmosfer yaratılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Ateşoğlu, M. (Çev.). (1974). *Sporda Erdemlik: Fair Play*. Ankara: GSB.
- Bredemeier B. J, Shields D. L. (1986). Moral growth among athletes and nonathletes: A comparative analysis. *The Journal of Genetic Psychology*, 147(1), 7-18.
- Erdem, S. (1995). Olimpizm ve sporun en önemli unsuru Fair Play. *Olimpiyat Dünyası Dergisi*, (1), 37-40.
- Erdem, S. (1999). 1998 Fair Play ödülleri, *Olimpiyat Dünyası Dergisi*, 14, 20-25.
- Erdem, S. (2000). Kudüs’deki kongre iptal edildi, 6.genel kurul Şubat’ta Paris’de. *Olimpiyat Dünyası Dergisi*, (19), 35- 42.
- Erdem, S. (2002). EFPM 2004 Genel Kuruluna Türkiye’de aday. *Olimpiyat Dünyası Dergisi*, (24), 28-30.
- Goncalves, C. (1997). Avrupa fair play birliğinin genel kurulu Portekiz’de yapıldı. *Olimpiyat Dünyası Dergisi*, 8, 37-39.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri: Kavramlar, teknikler ve ilkeler* (27. Baskı), Ankara: Nobel.
- Loland, S. (2002). *Fair Play in Sport: A Moral Norm System*. London: Routledge.
- Miller, R. F., Jarman, B.O. (1988). Moral ethical character development—views from past leaders. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 59(6), 72-78.
- Sezen-Balçıkanlı, G. (2014). Fair Play in professional sports: sportspersonship orientations of futsal players. *FairPlay, Revista de Filosofía, Ética y Derecho del Deporte*, 2(1), 33-49.
- Sezen-Balçıkanlı, G. (2017). Yarışma sporlarının ahlaksal amacı. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 47-51.
- Sezen-Balçıkanlı, G., Sezen, M. (2017). Professional sports and empathy: relationship between professional futsal players’ tendency toward empathy and fouls. *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 73(1), 27-35.
- Sezen-Balçıkanlı, G., Sezen, M. (2019). The relationship between empathy and antisocial-prosocial behaviours in youth field hockey players. *International Journal of Learning and Change*, 11(1), 57-65.

Sezen-Balçıkanlı, G., Gülşen, K., Yıldırım, İ. (2017). Kadın futbolcularda sportmenlik yönelimi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(1-4), 1-9.

Sezen, G., Yıldırım, İ. (2003). Profesyonel ve amatör futbolcuların fair play anlayışları. İ. Yıldırım, P. Doğan, E. E. Erturan (Eds.). *Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi (10-11 Ekim 2003, Ankara s.13-20) Bildiriler Kitabı*. Ankara: Sim Matbaacılık.

Sezen, G., Yıldırım, İ. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin futbolda Fair Play' e ilişkin olumlu ve olumsuz davranışlara yaklaşımlarının incelenmesi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 2(1), 14-22.

Sezen-Balçıkanlı, G., Yıldırım, İ. (2011). Profesyonel Futbolcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 49-56.

Sezen-Balçıkanlı, G., Yıldırım, İ. (2012). Sportspersonship orientation and empathy: A study of professional football players. *Journal of Physical Education and Sport*, 12(1), 18-24.

Şinoforoğlu, T., Sezen-Balçıkanlı, G. (2020). Sportspersonship coaching behaviours from youth athletes' perspective. *Journal on Educational Psychology* 13(4), 25-33.

TMOK. (1997). *TMOK tarihi*, İstanbul: TMOK Yayınları.

TMOK. (2002). *1999-2001 faaliyet raporu*. İstanbul: TMOK Yayınları.

TMOK(Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi). (2021). *Türkiye Fair Play Ödülleri*. <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr> sayfasından erişilmiştir.

Yıldırım, İ. (2004). Fair Play: Kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3-16

Yıldırım, İ., Sezen-Balçıkanlı, G. (2020). Fair Play Eğitimi 1. C. Koca (Ed.). *Sporda Psiko-Sosyal Alanlar 1*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.